Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok X Wilno, dnia 25 listopada 1936 r. Nr. 22

Wiadomości Archidiecezjalne Wileńskie

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Prenumerata:
Rocznie . . 12 zł.
Półrocznie . 6 zł.
Nr. pojed. .. 50 gr.

Adres Redakcji i Administracji:
Kurja Metrop., Wilno, M. Magdaleny 4
Konto P. K. O. Nr. 80.833.

Sanctifica eos in veritate. *Joan. 17, 17.*

TREŚĆ ZESZYTU.

KONTA W P. K. O. I NAZWY WŁAŚCICIELI:

I. Kurjalne:

Nr. 50.694 „Kurja Metropolitalna Wileńska".
„ 80.833 „Wiadomości Archidiecezjalne Wileńskie".
„ 142.090 „Komitet Ratowania Bazyliki Wileńskiej".

II. Inne:

„ 145.764 „Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej".
„ 80.267 „Prokurator Rz.-kat. Seminarjum Duchownego".
„ 80.741 „Kurja Metrop. Wil. (Dział Misyjny)" (to konto należy do Pap. Dzieła Rozkrzew. Wiary i Pap. Dzieła św. Piotra Ap. czyli do Misyj Zewn.).
„ 181.283 „Pobożne Stowarzyszenie do Misyj Wewnętrznych Archid. Wil. pod wezwaniem Matki Boskiej Ostrobramskiej".
„ 80.071 „Związek Kapłanów Archid. Wileńskiej „Unitas" pod wezwaniem błogosł. Andrzeja Boboli M.".

Rok X — Wilno, dnia 25 listopada 1936 r. — Nr. 22

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Prenumerata:	Adres Redakcji i Administracji:	Ogłoszenia:
Rocznie . . 12 zł.	Kurja Metrop., Wilno, M. Magdaleny 4	Cała strona 40 zł.
Półrocznie . 6 zł.	Konto P. K. O. Nr. 80.833.	1/2 strony . 20 zł.
Nr. pojed. . 50 gr.		1/4 strony . 10 zł.
		1/8 strony . 5 zł.

Sanctifica eos in veritate. *Joan. 17, 17.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Odpust na „Dzień Misyjny".

DECRETUM

Sm-mus D. N. Pius div. Prov. Pp. XI, in audientia infra scripto Cardinali Paenitentiario Maiori die 14 Martii c. a. concessa, benigne largiri dignatus est *in favorem locorum in quibus non celebratur pium exercitium, „Dies pro Missionibus" nuncupatum* et per Rescriptum S. Rituum C. diei 14 Aprilis anni 1926 pro paenultima mensis Octobris die Dominica statutum, *Ingulgentiam partialem septem annorum,* eadem Dominica die lucrandam a christifidelibus qui saltem corde contrito ac devote quamlibet ecclesiam vel publicum oratorium visitaverint et pro infidelium conversione oraverint, firma pro iisdem locis *Indulgentia plenaria,* per praefatum Rescriptum tributa *iis qui, rite confessi, ad sacram Synaxim eo die accesserint atque uti supra pias preces fuderint.* Praesentibus, absque Apostolicarum Litterarum expeditione, in perpetuum valituris, contrariis quibuslibet non obstantibus.

L. † S.

L. Card. Lauri, Paentitentiarius Maior
S. Luzio, Regens.

(*A. A. S.*, 1936, vol. XXVIII, p. 308).

ZARZĄDZENIE ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Erekcja parafji Dukszty Kolejowe.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Ea, quae pericula submovent et populo Nobis credito levamina praebent, sedulo amplectentes, supplicationibus fidelium loci Dukszty Kolejowe vicinorumque inclinati, quibus dolentes Nobis exposuerunt, quod cum ipsi sub paroecia Dukszty, Decanatus Brasławensis, exsistant, ob locorum conditionem non posint absque maxima difficultate ad illam pro divinis officiis audiendis et percipiendis Sacramentis accedere, ad dismembrationem et erectionem novae paroeciae, prout ipsi postularunt, procedere statuimus.

Idcirco facta per Vicarium Nostrum Foraneum de mandato Nastro diligenti super expositis inquisitione, audito R. D. Parocho, cuius interest, requisita quoque sententia Capituli Nostri Cathedralis per votum regulariter emissum, loca ex parochia Dukszty: — oppidum Dukszty Kolejowe, colonias Śmielinka et Wiciszki, domos custodum viae forreae NN. 540, 539, 536, 535 et 533-b, contubernium militum K. O. P. (Korp. Obron. Pogr.), pagos: Dojlidy, Użdele, Petrykany, Chmielewszczyzna, praedium Ogrodniki et coloniam Ogrodniki, cum capella et coemeterio ibi exsistentibus, cum hominibus, incolis et familiis, a praedicta parochia auctoritate ordinaria a Codice I. C. (c. 1427 § 1) Nobis concessa separamus et ecclesiam S. Stanislai Kostkae in oppido Dukszty Kolejowe cum praedictis locis et duobus districtibus, qui hunc in modum delimitantur: — prior — ex parte septentrionali a territorio domus N. 540 custodis viae ferreae limes currit directe ad orientalem partem coemeterii ad pagum Kaniuki exsistentis, porro orientali parte huius coemeterii, dictum coemeterium ad novam parochiam adiungendo, limes currit versus fines agrorum pagorum Kaniuki et Dryszkuny usque ad agrum Antonii Kieperszo, ad viam Kolejowa iu oppido Dukszty situm, adiungendo hunc agrum ad novam parochiam, porro limes currit finibus agrorum Georgii Kieperszo et Antonii Pietkiel, adiungendno hos agros ad novam parochiam, porro limes currit finibus agrorum possessionum ad viam Kolejowa in Dukszty sitarum usque ad possessionem Francisci Umbras,

omnes has possessiones ad novam parochiam adiungendo, porro ex parte meridionali finibus agrorum Francisci Umbras limes currit ad fines territorii ad viam ferream pertinentis adiungendo hoc territorium cum domibus NN. 540, 539, 537, 536, 535 et 533-b custodum viae ferreae, porro ex parte occidentali viae forreae a domo N. 537 custodis viae fereae limes currit via, quae ducit ex Dukszty ad Ignalino usque ad fines agrorum pagi Klejniszki, porro finibus agrorum pagi Klejniszki, qui cum suis agribus pertinebit ad parochiam in Dukszty, limes currit ad fines agrorum pagi Gieruciszki, inde limes currit ad crucem ad viam Dukszty—Gieruciszki exsistentem, inde ad fines agrorum contubernii militum K. O. P. et porro via et finibus agrorum contubernii militum K. O. P„ adiguendo hos agros ad novam parochiam, et finibus occidentalibus et septentrionalibus agrorum coloniae Wiciszki, quae pertinebit cum suis agribus ad novam parochiam, limes currit usque ad fines possessionis Andreae Leszczyński ex colonia Śmielinka, adiungendo hanc possessionem ad novam parochiam, inde septentrionalibus finibus agrorum coloniae Śmielinka limes currit ad possessiones Josephi Run et Vincentii Kazen adiungendo has possessiones ad novam parochiam, inde via, quae ducit ad domum N. 539 custodis viae ferreae limes currit ad fines agrorum ad viam ferream pertinentium et finibus horum agrorum ad domum N. 540 custodis viae ferreae; — alter districtus delimitatur ex parte septentrionali et orientali ripis lacus Dzisna, ex parte meridionali ripis fluminis Dzisna, lacus Dziksniszcze et finibus pagi Ogrodniki et ex parte occidentali ripis lacus Dzisna, — in parochialem ecclesiam ad mentem c. 454 § 3 amovibilem decanatus Brasławensis erigimus et constituimus ecclesiaeque sic in parochialem erectae iura omnia et privilegia, quae parochialibus de iure competunt, concedimus et illis gaudere debere decernimus cum iure proprietatis ad 12.385 mtr.^{2} agri in usum ecclesiae a parochianis empti, nec non oblationibus universis, certis et incertis, a sacris canonibus concessis et promissis. Ipsamque ecclesiam parochialem ad liberam Nostram et successorum Nostrorum collationem et provisionem, sevata forma a sacris canonibus praescripta, spectare et pertinere decernimus.

Pro exercitio autem curae in populum et utriusque sexus fideles in dicto loco et districtibus memoratis habitantes dilectum Nobis in Christo presbyterum Petrum-Vitoldum Stupkiewicz, hucusque rectorem eiusdem ecclesiae in Dukszty Kolejowe, de cuius vita et moribus plurimum in Domino confidimus, tamquam

parochum amovibilem praeficimus et deputamus illique administrationem spiritualium et regimen temporalium rerum plenarie integreque committimus et de ecclesia parochiali sic noviter erecta providemus.

Quorum in fidem etc.

Datum ex aedibus Curiae Nostrae Metropolitanae Vilnensis die 31 m. Octobris 1936 ann. Nr. P-891/36.

J. Ostreyko
Pro Curiae Cancellario.

(L. S.)

† R. JAŁBRZYKOWSKI
Archiepiscopus - Metropolita

Wezwanie edyktalne.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 13. XI. 1936 r. Nr. S/2142.

W sprawie uzyskania dyspensy od rzekomo niedokonanego małżeństwa Wołk-Łaniewski — Falkowska Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński wzywa niniejszem Helenę z Falkowskich Wołk-Łaniewską do stawienia się w tym Sądzie (Wilno, ul. M. Magdaleny 4) dnia 7 grudnia r. b. o godz. 10 rano dla złożenia zeznań w charakterze pozwanej.

Sąd uprzedza wezwaną, że w razie niestawienia się jej w oznaczonym terminie sprawa będzie rozpoznana pod jej nieobecność.

Jednocześnie Sąd uprasza Wielebnych Księży Proboszczów, aby niniejsze wezwanie edyktalne odczytali w kościele w dwie najbliższe niedziele i, w razie pobytu na terenie ich parafji w/w Heleny Wołk-Łaniewskiej, o jej dokładnym adresie powiadomili Sąd.

Sędzia Instruktor *Ks. L. Chalecki.*

Notarjusz Sądu *Ks. St. Czyżewski.*

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Feliks Kaczmarek, proboszcz w Duniłowiczach, mianowany został wicedziekanem dekanatu Nadwilejskiego, 10. XI. 1936 r. Nr. O-760/36.

Ks. Jan Grabowski, wik. w Gierwiatach, mianowany został na stanowisko pref. w Olkienikach, 19. XI. 1936 r. Nr. O-774/36.

Ks. Witold Bronicki, pref. w Olkienikach, mianowany został na stanowisko wik. w Gierwiatach, 19. XI. 1936 r. Nr. O-775/36.

Ks. J. Ostreyko,
w/z Kanclerza Kurji.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Pismo okólne z dnia 21 października 1936 roku o notyfikowaniu zgonu obywateli włoskich.

(Nr. AC. 30 - 12 - 1).

(Dz. Min. Spr. Wewn. Nr. 31. 1936 r., str. 557).

Do Urzędów Wojewódzkich, Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę i Starostw.

W myśl art. 23 konwencji konsularnej polsko-włoskiej z dnia 10 lipca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 317 z 1936 r.) właściwe miejscowe władze polskie (starostwa) obowiązane są na zasadzie wzajemności w przypadku zgonu obywatela włoskiego na obszarze Rzeczypospolitej:

1) powiadamiać natychmiast o przypadku tym właściwego włoskiego funkcjonarjusza konsularnego (Konsulat Włoski),

2) dostarczać temuż funkcjonarjuszowi bezpłatnie wypisu z aktu zgonu i udzielać mu wszelkich posiadanych wiadomości o osobach uprawnionych do spadku oraz o miejscu ich zamieszkania jako też o istnieniu majątku i testamentu zmarłego.

Przytoczone postanowienia podaje się do wiadomości i ścisłego przestrzegania.

(—) Michałowski,
Dyrektor Departamentu.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

NA OBCHÓD CZTERECHSETLETNIEJ ROCZNICY URODZIN KS. PIOTRA SKARGI.

Słuszną ze wszech miar jest rzeczą, abyśmy w 400 rocznicę urodzin ks. Piotra Skargi złożyli hołd jego wielkim zasługom dla ukochanej naszej Ojczyzny.

Ks. Preuschoff Jan, jezuita, w dziele „Universitas Vilnensis... Bathorea laurearum academicarum florida“ podaje następującą ocenę jego cnót i zasług jako pierwszego rektora Uniwersytetu Stefana Batorego. — „Piotr Skarga, zasczycony stopniem doktora filozofji na Uniwersytecie Krakowskim i godnością kanonika Kapituły Lwowskiej, wstąpił do Zgromadzenia T. J. w Rzymie, które wsławił swem życiem świątobliwem, nauką i dziełami nadzwyczajnego swego umysłu, słusznie uważany za jedną z pierwszych najwybitniejszych jego postaci. Chryzostom Polski — wspaniały kaznodzieja złotousty całej Rzeczypospolitej za czasów panowania króla Stefana Batorego i Zygmunta III. Zasługi tego męża nie dadzą się wypowiedzieć, są ponad wszelką pochwałę.

Wielce się przyczynił do rozwoju Uniwersytetu Wileńskiego i jako jego rektor i jako cieszący się wielką powagą u najprzedniejszych panów Rzeczypospolitej". (Por. Ks. Jan Kurczewski, Biskupstwo Wileńskie, Wilno, 1912 r., str. 537).

Ks. Piotr Skarga jak niegdyś za życia słowem i czynem tak i dziś wywiera wielki wpływ na całe społeczeństwo polskie, a przynajmniej na szlachetniejsze i duchowo zdrowsze jego zespoły, jest wzorem życia naszego pod wielu względami. W sprawach ekonomicznych uczy nas oszczędności w wydatkach, walki z wyzyskiem, samowystarczalności gospodarczej, wystrzegania się rozrzutności, marnotrawstwa, łakomstwa i wszelkiego zbytku. „O Boże mój, jakie zbytki w to się królestwo wniosły... Żaden się pieniędzmi nie nasyci. Począwszy od małych aż do wielkich wszyscy mierność świętą i proste używanie opuścili i onem staropolskiem a żołnierskiem życiem wzgardzili... Białogłowy tak w ubiorach i strojach swoich przebrały, iż końca utratom niemasz; na jedwabie, złotogłowy utrat nie przeliczysz. Na półmiski i liczbę niezwyczajną potraw musi zstawać, byle się pokazać, a marności i sławy ludzkiej, która za nic nie stoi, nabywać". (Kazanie 8 Sejmowe).

Pod względem politycznym, państwowym uczy nas bezinteresownej, ofiarnej i nieustannej pracy dla Rzeczypospolitej Polskiej, którą ukochał ponad wszystkie sprawy ziemskie, doczesne. Uczy, że miłość Ojczyzny powinna być „szeroką", że dla niej ponosić trzeba poświęcenia z samego siebie: „dla zdrowia jej wszystko tracić, gdy tego jest potrzeba, nie tylko majętności dla miłej braciej Rzeczypospolitej nie żałować, ale i umierać winni jesteśmy"... „Jako najmilejszej matki swej miłować i onej czcić nie macie, która was urodziła i wychowała, nadała, wyniosła? Bóg matkę czcić rozkazał. A która jest pierwsza i zasłużeńsza matka, jako Ojczyzna, od której imię macie, i wszystko, co macie, od niej jest". (Kazania Sejmowe).

Aby Polska mogła mieć trwałe i niewzruszone podwaliny szczęścia i potęgi mocarstwowej, ks. Skarga zwrócił baczną uwagę na duszę Polaka, na jej uszlachetnienie, udoskonalenie. Można słusznie powiedzieć, że wszystkie wysiłki wielkiego syna Ojczyzny naszej kierowały się ku podniesieniu wartości dusz polskich — podnosi dusze i rozszerza serca polskie, oczyszcza sumienia i hartuje, naród nasz jednoczy z Bogiem, dla którego chwały chce sprząc wszystkie dusze w jedną jedyną owczarnię Chrystusową, w potężny zespolony miłością Rzeczypospolitej Kościół Rzymsko-

katolicki. Zdaniem ks. Skargi gmach państwa wznosić się powinien na sześciu głównych podstawach: miłość ojczyzny, zgoda współobywateli, religja katolicka, silny rząd, prawa sprawiedliwe i płynąca z nich moralność poddanych, a z nich najmocniejsza podstawa — religja katolicka. — „Wielkie szczęście jest Królestwa i Rzeczypospolitej, gdy ludzie swoje zachowują w jedności, zgodzie i miłości wspólnej... do tej jedności i zgody wiara święta katolicka dziwnie ludzi zaprawuje i w niej mocno zatrzymawa“ — słowa ks. Piotra Skargi.

Znając szlachetną dążność ks. Skargi, wielki król polski, Stefan Batory powierza mu rektorat nowozałożonej Akademji Wileńskiej, aby tu mądry wychowawca młodzież polską na północnych rubieżach Rzeczypospolitej porwał swem płomiennem słowem największego mówcy słowiańszczyzny i sercem największego Polaka ku ideałom nieśmiertelnym i wykrzesał potęgę duszy polskiej, jak ją krzesał miecz królewski na krańcach ziem polskich, tworząc i utrwalając wielkość narodu i potęgę Państwa Polskiego.

We wszystkich dziełach i utworach ks. Piotra Skargi, we wszystkich jego przemówieniach przebija serce szczere, szlachetne, wielkie, o którem śmiało można powiedzieć, że kochało i cierpiało za miljony.

Dla każdego prawego, szlachetnego Polaka ks. Piotr Skarga i jego wyraźne zasady miłości Boga i ukochanej ojczyzny, śmiałość w ich głoszeniu, wierność w ich wykonywaniu są i nazawsze pozostaną doskonałym wzorem do naśladowania.

† *Romuald Jałbrzykowski*
Arcybiskup Wileński.

ODEZWA KOMITETU OBCHODU JUBILEUSZU 400-LETNIEJ ROCZNICY URODZIN KS. P. SKARGI

Do Przewielebnego Duchowieństwa Archidiecezji Wileńskiej.

W dniu 6 grudnia b. r. cała Archidiecezja Wileńska święcić będzie jubileusz 400-setnej rocznicy urodzin Wielkiego Sługi Bożego, wielkiego kapłana, wielkiego obywatela N. Rzeczypospolitej Polskiej, Ks. Piotra Skargi.

W dniu tym cała Archidiecezja nasza musi spłacić swój dług wdzięczności względem tego, co dla podtrzymania i utrwalenia kultury katolickiej na wschodnich rubieżach Rzeczypospo-

litej nietylko zdolności swe włożył, nietylko siły swe targał, ale nawet zniewagi przyjmował. Niechże w świątyniach naszych całej Archidiecezji wzbije się do tronu Najwyższego błagalne wołanie o to, byśmy jak najprędzej Skargę, jako Wielkiego Sługę Bożego, mogli czcić na ołtarzach naszych.

W dniu tym jednak cała Archidiecezja nasza winna z ducha Skargi zaczerpnąć i światła i pokrzepienia.

Najgorętsza miłość Ojczyzny, z Boga całą swą wzniosłość czerpiąca i na Bogu zdrowie oraz potęgę Kraju opierająca — najpotężniejsze zaklinania do jedności i zgody oraz do uczciwości moralnej w życiu publicznym — najtkliwsze apostolstwo miłosierdzia i orędownictwo za „maluczkimi" w społeczeństwie, — najgłębszy niepokój o przyszłość Kraju, — oto naczelne wartości, które Skarga w tym jubileuszu wnieść we współczesne życie polskie powinien.

Dlatego Komitet w głębokim przekonaniu, że Duchowieństwo Archidiecezji Wileńskiej tę rolę jubileuszu skargowskiego rozumie, zwraca się do Niego z gorącą prośbą o urządzenie w dniu 6. XII. b. r. sumy błagalnej o przyśpieszenie procesu beatyfikacyjnego Ks. P. Skargi, oraz o wygłoszenie podczas tej sumy okolicznościowego kazania o tym Wielkim Słudze Bożym, kapłanie, obywatelu.

Komitet również prosi Przewielebne Duchowieństwo o poparcie obchodów, urządzanych przez młodzież szkolną oraz wojsko.

Najwpływowszym nauczycielem Polaka, jak ma żyć i jak ma miłować Ojczyznę ziemską i niebieską, stanie się Ks. Skarga tym bardziej wtedy, gdy go Kościół św. wyniesie na ołtarz.

† Kazimierz Michalkiewicz Bp.

Za Komitet Wykonawczy Obchodu Jubileuszowego.

DUSZPASTERZ JAKO KATECHETA MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ

Referat, wygłoszony na V Kursie Duszpasterskim w Wilnie, dnia 10 listopada 1936 roku.

Duszpasterzem nazywa się ten, kto prowadzi dusze do Boga — kto zaszczepia, obudza, rozwija i utrwala w nich życie nadprzyrodzone, albo — inaczej mówiąc — szerzy Królestwo Boże. W tem tkwi główne zadanie duszpasterza — stały i niezmienny cel jego, wskazany przez Chrystusa, Który pierwszy był pasterzem dusz i podał stałe i niezmienne środki, prowadzące do celu. Takiemi środkami są: administrowanie sakramentów, głoszenie słowa Bo-

żego, troska indywidualna nad każdą duszą zosobna i opieka nad pewną grupą: *Idąc, tedy nauczajcie wszystkie narody, chrzcząc je w imię Ojca, i Syna, i Ducha Świętego. Nauczając je chować wszystko, com wam kolwiek przykazał* [1]). Pod tym względem duszpasterstwo w czasach apostolskich nie różni się od duszpasterstwa średniowiecznego i współczesnego, jak nie różni się obecnie w miastach i na wsi. Atoli ze względu na różne okoliczności duszpasterzowania w rozmaitych czasach i miejscach, różni się i ono samo w sposobie stosowania tych środków. Już u św. Pawła spostrzegamy inny sposób postępowania z uczonymi poganami w Koryncie [2]), a inny — z faryzeuszami w synagodze żydowskiej [3]). Dlatego zachodzi różnica w duszpasterzowaniu w czasach patrystycznych, humanizmu i obecnie, a i w tym samym czasie różni się ono co do sposobu w mieście i na wsi. Wobec tego teologowie traktują dziś duszpasterstwo wiejskie jako osobne zagadnienie od duszpasterstwa miejskiego, a w jednem i drugiem uwzględniają odrębny sposób duszpasterzowania nad młodzieżą i osobami starszemi. Stąd też i kurs obecny ogranicza się tylko do kwestyj, związanych z duszpasterstwem nad młodzieżą wiejską, a mnie przypadło w udziale mówić o duszpasterzu jako katechecie młodzieży wiejskiej, czyli o jego obowiązku, organizacji i metodach katechizowania oraz odpowiedniego ku temu przygotowania się i ustawicznego doskonalenia.

Wyraz katecheta pochodzi od wyrazu greckiego — κατηχειν, który w znaczeniu ścisłem znaczy tyle, co wydawać odgłos — echo, w dalszem zaś — ustnie nauczać, czyli tak długo ustnie opowiadać, aż słuchający powtórzą. W tem znaczeniu wyraz ten używany był w starożytności. Według podania starożytni kapłani egipscy i greccy ustnie nauczali zasad religji, gdyż uważali podawanie nauki świętej zapomocą pisma za niegodne rzeczy Bożych. Te ich nauki ustne nazywano katechezami, czyli katechizacjami, t. j. ustnem nauczaniem. Ponieważ Chrystus Pan wyłącznie tylko ustnie nauczał, a za Jego przykładem tak postępowali i Jego uczniowie, stąd też wyraz κατηχειν przeszedł i do świata chrześcijańskiego w znaczeniu nauczania religji, a św. Paweł raz po raz posługuje się tym wyrazem jako powszechnie znanym w tem znaczeniu: *Communicet autem is, qui catechizatur*

---

[1]) Mat. 8, 19 — 20.

[2]) Dz. Ap. 17, 22 — 31; 19, 26 — 32.

[3]) Dz. Ap. 13, 16 — 52.

verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis[1]). Pierwsi chrześcijanie oznaczali tym wyrazem wogóle naukę w chrześcijańskim kościele, zakładając w tym celu szkoły katechetyczne w Aleksandrji Antjochji, Rzymie, Cezarei Palestyńskiej i inn. jak również w szczególności — nauczanie wiary świętej[2]). Od słowa tedy κατηχειν pochodzą następujące wyrażenia: 1) *katechumen,* t. j. ten, którego uczono pierwszych zasad wiary chrześcijańskiej i przygotowywano do chrztu; 2) *katecheza,* t. j. opracowany wykład nauki wiary; 3) *katechizować,* t. j. nauczać religji; 4) *katechetyka* czyli zbiór zasad nauczania religji; 5) *katechizm* czyli całość nauki religji; 6) *katecheta,* to jest ten, który naucza zasad wiary chrześcijańskiej i moralności. W tem znaczeniu będę mówił o duszpasterzu jako katechecie, czyli nauczycielu religji młodzieży wiejskiej.

Przez młodzież rozumiem dzieci w wieku przedszkolnym, młodzież szkolną jak również i młodzież pozaszkolną do roku 22-go życia.

1. Obowiązek duszpasterza katechizowania młodzieży wiejskiej, czyli nauczania jej zasad wiary i moralności wynika z samego pojęcia duszpasterstwa. Jeśli bowiem zadaniem duszpasterza jest szczepić, budzić, rozwijać i utrwalać życie nadprzyrodzone w duszach powierzonych swej pieczy, to przedewszystkiem środkiem ku temu ma być nauczanie ich, w co mają wierzyć i jak postępować, aby osiągnąć Królestwo Boże. Administrowanie sakramentów może nastąpić dopiero po przygotowaniu odpowiedniem dusz przez nauczanie czyli katechizowanie, a opieka indywidualna nad każdą duszą zosobna jak i nad pewną grupą ujawnia się również przeważnie przez właściwe pouczenia, rady i przestrogi czyli katechizowanie. Dlatego Chrystus Pan, wymieniając w swym ostatnim testamencie środki duszpasterzowania, na pierwszem miejscu stawia katechizację: *Idąc tedy nauczajcie wszystkie narody;* a potem dopiero dodaje: *chrzcząc je w imię Ojca, i Syna, i Ducha Św.* — czyli poleca administrowanie sakramentów, opiekę zaś nad jednostką i grupą umieszcza na miejscu ostatniem: *Nauczając je chować wszystko, com wam kolwiek przykazał,* zaznaczając, że ta opieka ma być wykonywana również przez nauczanie czyli katechizację[3]). *Fides ex auditu — wiara ze*

---

[1]) Gal. 6, 6.

[2]) Stöckl A., *Historja Filozofji w zarysie* — Przekład polski (Kraków 1930) 124 — 130.

[3]) Mat, 28, 19 — 20.

słuchania, powiada św. Paweł[1]), ale słuchać o przedmiocie wierzenia można tylko wówczas, jeżeli ktoś o tem mówi, czyli katechizuje. Stąd też apostołowie, ich uczniowie i misjonarze wszystkich miejsc i wieków szerzyli wiarę głównie nauczaniem religji czyli katechizowaniem.

X. M. Sopoćko.

(C. d. n.)

PIĄTY KURS DUSZPASTERSKI W WILNIE.

Według zapowiedzianego planu, staraniem Związku Kapłanów Archidiecezji Wileńskiej »Unitas«, w dn. 10 — 15 listopada r. b. odbył się w Wilnie V-ty kolejno kurs duszpasterski z tematami o pracy duszpasterskiej wśród młodzieży wiejskiej.

W kursach brali udział przeszło 90 kapłanów i starsi alumni seminarjum duchownego.

Pobieżnie podaję przebieg obrad kursu. Po konferencji Ks. Ks. Dziekanów u J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity o godz. 11 dn. 10. XI. nastąpiło otwarcie kursu w Sali Misyj Wewnętrznych przez prezesa Tow. »Unitas« ks. kan. A. Kuleszę, który powitał wpierw Arcypasterza, składając Mu życzenia z okazji 10-cio letniej pracy, potem J. E. Ks. Biskupa Kazimierza Michalkiewicza, ks. Prałata L. Biłkę z Poznania i wszystkich obecnych.

Do prezydjum zostali zaproszeni: Ks. Dziekan Ignacy Cyraski jako przewodniczący, Ks. Prałat L Biłko, Ks. Kan. A. Adamowicz, Ks. B. Serafin, Ks. Kan. A. Beszta-Borowski jako członkowie i Ks. R. Swirkowski w charakterze sekretarza.

Po ukonstytuowaniu się prezydjum przemówił Arcypaterz i udzielił błogosławieństwa. Poczem odówiono modlitwę i przystąpiono do wykonania programu pracy.

Pierwszy referat na temat »Praca nad młodzieżą w ramach duszpasterstwa wiejskiego« wygłosił przewodniczący kursu ks. dziekan I. Cyraski, koreferat zaś do tego tematu — ks. Wincenty Łaban.

Po południu tegoż dnia ks. dr. Michał Sopoćko w swoim referacie mówił o duszpasterzu jako katechecie młodzieży wiejskiej, a w koreferacie — ks. dr. A. Lewosz.

Potem ks. dr. Ignacy Swirski wygłosił referat pod tytułem »Duszpasterz jako spowiednik młodzieży wiejskiej«.

W dyskusji zabierali głos: Ks. kan. A. Kuleszo w sprawie lektury i bibljotek dla dziatwy szkół Powszechnych, ks. W. Łaban o Krucjacie Eucharystycznej i ks. F. Markowski o katechizacji.

Dn. 11. XI. przedpołudnie zajęły referat ks. Prałata L. Biłki i koreferat ks. R. Swirkowskiego na temat »Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży na wsi«.

Na temat referatu zabierali głos w dyskusji: ks. dziekan B. Oleszczuk, ks. dr. D. Gajlusz, ks. dziekan Piekarski, ks. M. Wądołowski, ks. W. Łaban, ks. Małynicz, ks. kan. S. Miłkowski i ks. F. Markowski.

---

[1]) Gal. 3, 2 — 5. „Wiara z słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusa" (Rzym. 10, 17).

Ks. dr. J. Czerniawski zakomunikował zebranym o zjeździe inteligencji katolickiej w Wilnie w dn. 6. XII. r. b.

Po południu były referaty: Ks. dr. Ignacego Świrskiego na temat »Atmosfera religijna w rodzinie wiejskiej« i ks. dr. D. Gajlusza »Masonerja i jej działania«.

Poczem zabierali głos: ks. kan. A. Kuleszo o przeznaczeniu funduszu prasowego, ks. B. Serafin o wychowaniu dzieci na wsi, ks. kan. S. Miłkowski o rekolekcjach zamkniętych, ks. diakon Pietkun o ustosunkowaniu się do konkurencyjnych organizacyj młodzieżowych.

W końcu dyskusji ks. Prałat L. Biłko udzielił wyjaśnień i odpowiedzi.

W ostatnim dniu kursów (12.XI) ks. dr. Aleksander Wóycicki w 2-ch referatach mówił na temat »Prądy ideowo-społeczne wśród młodzieży wiejskiej«.

Po dyskusji poproszono ks. Prelegenta o wydanie swych b. zajmujących i aktualnych referatów w druku i uchwalono szereg rezolucyj, jako syntezę kursów:

1. Duchowieństwo archidiecezji Wileńskiej, zebrane na V kursie duszpasterskim prosi organizatorów przyszłych kursów duszpasterskich o uwzględnienie w programach tych kursów Krucjaty Eucharystycznej, chociażby w formie jednego zebrania sekcyjnego dla kierowników Krucjaty.

2. Doceniając doniosłe znaczenie czytelnictwa religijnego wśród młodzieży szkół powszechnych, V kurs duszpasterski wzywa wszystkich księży proboszczów i prefektów do organizowania bibljotek i czytelni parafjalnych, kompletowanych szczególnie pod kątem widzenia lektury dla młodzieży szkół powszechnych. W związku z tem zaleca wykorzystanie katalogu, ułożonego przez Zarząd Zw. Kapł. A. W. »Unitas« na zlecenie IV kursu duszpasterskiego.

3. Zważywszy, że A. K. Młodzieży jest istotną częścią duszpasterstwa, że duchowieństwo powinno jak najwięcej uwagi poświęcać pracy Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży, kładąc główny nacisk na to, by młodzież rozwinęła działalność apostolską we wszystkich dziedzinach życia wiejskiego i uwzględniła w swych pracach sprawy społeczne.

Ważnemi zagadnieniami A. K. M. są obecnie: szkolenie przodowników, coraz wydatniejsza praca także w mniejszych zespołach, rozszerzanie i wyzyskanie prasy organizacyjnej (Kierownik, Przyjaciel Młodzieży, Młoda Polka, Wiadomości Akcji Katolickiej, Tygodnik Katolicki — Nasz przyjaciel), szerzenie znajomości ewangelji, ruch liturgiczny.

Z radością wita kurs ukazanie się »Pierwszej Książki K.Z.M.M. i K.Z.M.Ż.«, jako pierwszego z trzech podręczników, które ujmą całość wyszkolenia w K. S. M. i poleca jak najszersze wykorzystanie tej książki na podstawie zasad wychowawczych, podanych w broszurce »Wskazania metodyczne do Pierwszej Książki K. Z. M. i K. Z. M. Z.«. »Pierwsza Książka« powinna znaleźć się w rękach każdego druha i każdej druchny, »Wskazówki metodyczne« — w ręku każdego kierownika kółek kandydackich, a także kapłana.

Oprócz tego wyrażono szereg dezyderatów:

1. Przeprowadzać przodowników i pracowników A. K. przez rekolekcje zamknięte i zorganizować takowe na szerszą skalę, obecnie wykorzystać dom rekolekcyjny w Kalwarji.

2. Zorganizować przy poradni wychowawczej referat Krucjaty Eucharystycznej.

3. Prosić Zarząd »Unitasu« o rozważenie projektu zorganizowania Uniwersytetu Ludowego dla przygotowania w nim działaczy A. K.

Przed zamknięciem kursów przybyli do sali JJ.EE. Ks. Arcybiskup-Metropolita, Ks. Biskup Michalkiewicz i Ks. Biskup piński K. Bukraba. Przewodniczący w dłuższem przemówieniu zdał sprawozdanie Arcypasterzowi z prac kursu i wyraził Mu podziękowanie. Do zebranych krótko przemówili JJ.EE. Ks. Arcybiskup-Metropolita i Biskup piński, który na prośbę Arcypasterza udzielił zebranym pasterskiego błogosławieństwa.

Po modlitwie i okrzykach na cześć Dostojnych Gości uczestnicy kursów w podniosłym nastroju opuścili salę w nadziei spotkania się jeszcze w szerszym gronie na kursach roku przyszłego.

Ks. R. Ś.

Z ŻYCIA ARCHIDIECEZJI.

Zjazd Regjonalny Inteligencji Katolickiej Archidiecezji Wileńskiej. — W ramach uroczystości jubileuszowych ku czci Ks. Piotra Skargi Koło Wileńskie Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej zwołało na dzień 6. XII. r. b. Zjazd Regjonalny Inteligencji Katolickiej Archidiecezji Wileńskiej.

Uczestnicy Zjazdu wezmą udział w uroczystościach jubileuszowych — jak w uroczystym nabożeństwie, w akademji, w otwarciu wystawy skargowskiej i uroczystem przedstawieniu w Teatrze na Pohulance (ceny biletów propagandowe). Zaproszenia z programem i kartę uczestnictwa otrzymają uczestnicy odwrotną pocztą po zgłoszeniu się. Karta uczestnictwa (w cenie 1 zł.) upoważnia do 50% zniżki kolejowej od stacji wyjazdu do Wilna i zpowrotem.

P r o g r a m Z j a z d u:

Godz. 13—15 — uczestnicy Zjazdu spożyją wspólny obiad w Zakładzie św. Józefa (ul. Bisk. Bandurskiego 11; obiad w cenie 1 zł. 50 gr.), godz. 15.30—19—obrady Zjazdu. Referaty wygłoszą: 1. Dr. Henryk Dembiński, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego p. t. „Inteligencja Katolicka wobec społecznych problemów współczesnej kultury". 2. Rektor U.S.B. Dr. Marjan Zdziechowski p. t. „Bolszewizm — największy wróg Kościoła i kultury". (Tezy do referatów patrz niżej). Po referatach dyskusja i rezolucje.

Z okazji uroczystości jubileuszowych i Zjazdu będą otwarte dwie wystawy: 1. Wystawa pamiątek po Ks. P. Skardze w Sali Smuglewicza w Bibljotece Publicznej U. S. B., zorganizowana przez Komitet jubileuszowy w dniach 6 — 13 grudnia, 2. Wystawa współczesnej katolickiej literatury religijnej w Księgarni Św. Wojciecha (ul. Dominikańska 4) w dn. 6 — 8 grudnia.

Komitet jubileuszowy zwrócił się do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego z prośbą o wydanie okólnika do P. T. Inspektorów Szkolnych o chętne udzielanie urlopów na dzień 7 grudnia na uroczystości jubileuszowe i Zjazd regjonalny, gdyż P. T. nauczycielstwo prowincjonalne bez urlopów na dzień 7 grudnia nie mogłoby wziąć udziału w uroczystościach. P. T. Nauczyciele zechcą się upewnić na miejscu w Inspektoratach Szkolnych w sprawie urlopu.

Zniżka kolejowa w obie strony 50% zapewniona (nie 50% w drodze powrotnej, jak uprzednio podała prasa), o ile uczestnicy wcześniej nabędą kartę uczestnictwa.

Ceny pokoi w hotelach i pensjonatach: a) Księża znajdą przygoto-

wane noclegi w gmachu Seminarjum Duchownego przy ul. Mostowej 12 pokoje w cenie 3 zł. b) Panie mogą się zatrzymać u SS. Misjonarek — ul. Wielka 40, pokoje pojedyncze 2 zł., wspólne za opłatą 1.50 zł. od osoby za pierwszą dobę, a dalej po 1 zł. c) Uczestnicy Zjazdu mają zniżki w hotelu Georges'a 25% w Hotelu Szlacheckim 15% (pokoje od 2 zł. 50 gr.)

Biuro informacji będzie czynne na dworcu kolejowym w dn. 5. XII. w godz. 17 — 23 i dn. 6. XII. w godz. 6 — 9. Uprzejmie uprasza się P. W. Duchowieństwo Archidiecezji Wileńskiej, aby sprawę uroczystości jubileuszowych i Zjazdu regjonalnego wzięło do serca i przez osobisty kontakt zainteresowało sfery inteligencji temi doniosłemi sprawami. W celu ułatwienia zgłoszeń na Zjazd dołącza się do „Wiadomości Archidiecezjalnych Wileńskich" karty zgłoszeń. Uprasza się o rychłe zgłoszenia. Zgłoszenia na Zjazd przyjmuje i wszelkich informacyj udziela Koło Wileńskie Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej — Wilno, ul. Zamkowa 8 m. 1.

Referaty i tezy.

Celem ułatwienia wzięcia udziału w dyskusji uczestnikom Zjazdu regjonalnego Inteligencji Katolickiej Archidiecezji Wileńskiej obok tematów podaje się tezy.

1. Referat D-ra Henryka Dembińskiego, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego p. t. **„Inteligencja Katolicka wobec społecznych problemów współczesnej kultury"**.

T e z y :

I. Jednostka ludzka jest zespołem cech, wyznaczonych przez samo urodzenie i wyodrębniających ją (indywidualizujących) z pośród gatunku. II. Osoba ludzka jest podmiotem, zdolnym przy pomocy rozumu i woli do rozwoju zdolności, tkwiących w niej w zarodku. III. Kultura jest zespołem wpływów środowiska, które na człowieka działają i jego zdolności w czyn wprowadzają. IV. Potrzeba oceny tych wpływów (rola zozumu) i czynnej wobec nich postawy (rola woli). V. Kryterja oceny muszą być wyznaczone przez nadprzyrodzone przeznaczenie człowieka. VI. Możliwość napięcia między wymaganiami religji i kultury, skoro pierwsza wiąże człowieka ze światem nadprzyrodzonym, druga z doczesnym. VII. Kryterjum właściwego stosunku człowieka do społeczeństwa jest zgodne z punktu widzenia religji i kultury. VII. Ani jednej ani drugiej nie sprzyja: 1) Skrajny liberalizm i indywidualizm, który egoizm jednostki podnosi do roli regulatora stosunków społecznych. 2) Totalizm, który w dziedzinie zjawisk społecznych i politycznych pozbawia człowieka możności swobodnej oceny i zgodnego z jej wynikami postępowania. IX. Zadaniem inteligencji katolickiej będzie bronić praw społeczeństwa przeciw indywidualizmowi, praw osoby przeciw totalizmowi, praw ducha przeciw szałowi zgóry narzuconych porządków i planów.

2. Referat Rektora U. S. B. Dr. Marjana Zdziechowskiego p. t. **„Bolszewizm — największy wróg Kościoła i kultury"**. T e z y I. Bolszewizm największy wróg jednostki (osobowości ludzkiej). II. Bolszewizm największy wróg narodu (głosi skrajny materjalizm i skrajny internacjonalizm). III. Bolszewizm największy wróg religji wogóle, a Kościoła katolickiego w szczególności (wojujący ateizm i cyniczne bezbożnictwo). *Ks. Dr. J. Cz.*

STOLICA APOSTOLSKA.

Wizyta kardynała sekretarza stanu u prezydenta Roosevelta. — W „Osservatore Romano" ukazał się ostatnio dłuższy, artykuł poświęcony

świeżo zakończonej podróży kardynała Pacelliego do Stanów Zjednoczonych Am. Półn. Owacje na cześć jego, które charakteryzowały całą tę podróż, były odbiciem uczuć hołdu i wdzięczności dla Ojca św. Aby zadośćuczynić pragnieniom tych, którzy chcieli uczcić w osobie kardynała Pacelliego Ojca św., trzeba było korzystać z aeroplanu i przebyć blisko 15 tysięcy kilometrów po całym obszarze Stanów Zjednoczonych. Z pośród ogółem 17 prowincyj kościelnych kardynał sekretarz stanu odwiedził dwanaście metropolij i zetknął się z 15 arcybiskupami, 79 biskupami oraz czterema kardynałami, nie licząc różnego rodzaju instytucyj kaścielnych. Z odwiedzin tych kardynał Pacelli wyniósł to niezmiernie pocieszające wrażenie, że episkopat, duchowieństwo, zakony i wszyscy wierni w Stanach Zjednoczonych istotnie ze wszystkich sił i z niezaprzeczonym sukcesem pracują nad uświęceniem dusz i rozszerzaniem Królestwa Chrystusowego. W szczególności zachwycał się kardynał nad podjętą przez katolików akcją w sprawie moralności filmów, czego wynikiem jest to, że producenci filmowi w olbrzymiej większości postanowili respektować opracowany przez katolików kodeks, dążący do usunięcia tych nadużyć w produkcji filmowej, które w godny ubolewania sposób cechowały przeszłość.

W dniu 5 listopada po wyborach prezydenckich kardynał Pacelli na zaproszenie Roosevelta odwiedził prezydenta Stanów Zjednoczonych w jego podmiejskiej siedzibie. Przy tej, jak i przy innych okazjach, prezydent Roosevelt okazał nie tylko zainteresowanie, ale i wielki podziw dla dzieł katolickich, przyznając, że nauka katolicka w cudowny sposób przyczynia się do moralnej odbudowy świata. Z prawdziwem zadowoleniem wspomina również kardynał Pacelli przyjęcie, zgotowane mu w Waszyngtonie przez klub prasowy. W przyjęciu tem wzięło udział blisko 500 osób, redaktorów i korespondentów najpoważniejszych dzienników wszystkich krajów i najrozmaitszych kierunków.

Wogóle kardynał Pacelli stwierdził w Stanach Zjednoczonych, jak przedtem w Argentynie, Brazylji, Francji i gdziekolwiek był, że dla Kościoła dojrzewa nowy wielki owoc duchowy.

Ojciec św., który ze szczególnem zainteresowaniem śledził podróż swego sekretarza stanu, w sam dzień powrotu kardynała Pacelliego uczcił jego przyjazd nadesłaniem Swego portretu z własnoręczną dedykacją.

Ostateczne przygotowanie do II Międzynarodowego Kongresu Tomistycznego. — Komitet kongresów (Comitato Congressi e Manifestazioni) w Rzymie, który zorganizował w czasie Międzynarodowej Wystawy Prasy Katolickiej szereg zjazdów i zebrań, przygotowuje obecnie na ostatnie dnie listopada br. (23—28) II Międzynarodowy Kongres Tomistyczny, organizowamy z inicjatywy Papieskiej Akademji św. Tomasza z Akwinu.

Szereg wybitnych uczonych różnych narodowości zgłosił już swój przyjazd. W kongresie wezmą udział profesorowie uniwersytetów we Francji, Belgji, Polsce i wielu innych krajach. Wybitni uczeni katoliccy z zakonu franciszkanów, dominikanów i jezuitów wygłoszą swoje referaty.

Komitet organizacyjny komunikuje, że dla codzoziemców, chcących wziąć udział w Kongresie, władze włoskie robią wszelkie możliwe ułatwienia i udogodnienia. M. in. członkowie kongresu będą mogli nabywać t. zw. Liry Turystyczne, co stanowi poważne ułatwienia i obniżenia kosztów podczas pobytu na ziemi italskiej.

Podczas kongresu w lokalach wa-

tykańskiej 'wystawy prasy katolickiej odbędzie się wystawa literatury tomistycznej, w której wezmą udział wydawnictwa włoskie i zagraniczne.

Z NIWY KOŚCIELNEJ I DUSZPASTERSKIEJ.

W KRAJU

Ostrzeżenie przed działalnością stowarzyszenia „Rafael“. Władza archidiecezjalna warszawska ponownie podaje do publicznej wiadomości, że członkinie świeckiego stowarzyszenia p. n. „Rafael“, mające swoje placówki na Annopolu, we wsi Rybno, parafji Zaborów, w Pomiechówku, w Karczewiu, Górkach pod Otwockiem i innych, nie są żadnem Zgromadzeniem religijnem i nie mają prawa używania szat, przypominających ubiór zakonny. Władza Archidiecezjalna ostrzega i uprzedza, że nie bierze żadnej odpowiedzialności za działalność tego stowarzyszenia.

Ostrzeżenie. — W Krakowie kwestuje po domach w stroju felicjanki była zakonnica, wydalona z klasztoru decyzją Rzymu i pozbawiona szat zakonnych. Przestrzegamy przed nią i zaznaczamy, że w razie zjawienia się jej należy powiadomić o tem władze policyjne. Przy tej sposobności przypominamy, że należy zawsze skrupulatnie przeglądać legitymacje i upoważnienia ze strony władz kościelnych i administracyjnych, ile razy zgłasza się ktokolwiek po kweście.

Projekt urządzenia ogólno polskiej katolickiej wystawy prasowej. — W łonie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie” powstał projekt urządzenia w Krakowie wystawy wszystkich wydawnictw prasy katolickiej z całego obszaru Polski. Inicjatorzy liczą na pomoc i radę całej katolickiej prasy Polskiej. Adres inicjatorów: K. S. M. A. „Odrodzenie“, Kraków, ul. Straszewskiego 18.

ZAGRANICĄ

Wystawa antykominternu w Berlinie. — Dnia 2 b. m. otworzono tu wystawę, zawierającą wielki zbiór obrazów i dokumentów z archiwum antykominternu. Wystawa ma nazwę „Bolszewizm“. Eksponaty umieszczono w dwu wielkich salach. Materjał, zgromadzony w pierwszej sali, dotyczy przejawów życia bolszewickiego w Rosji; dział drugi poświęcono propagandzie bolszewickiej w krajach poza Rosją sowiecką.

Kościół Katolicki walczy z okrutnym przesądem kastowości w Indjach. — W poszczególnych okręgach misyjnych w Indjach również w świątyniach katolickich liczono się z powszechnie panującym w tym kraju podziałem ludności na kasty. Obecnie nowomianowany biskup Trichinopolis, ks. Leonhard, zabronił na terenie swojego okręgu misyjnego uwzględniania tego podziału ludności na klasy jako niesprawiedliwego i niechrześcijańskiego. Przegrody w kościołach między wyższemi i niższemi kastami muszą upaść i w przyszłości śluby pariasów będą się odbywały również przed wielkim ołtarzem.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Wydawca: KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Redaktor: KS. JÓZEF PONIATOWSKI.

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie